

ETF UK

POSUDEK OPONENTA NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI EDUARDA OSWALDA Motivace závislých na alkoholu ke změně (O možnostech pastorační práce)

červen 2008

Název předložené práce slibuje propojení pastorační práce s tématem motivace alkoholově závislých ke změně, což je nakonec trochu víc, než kolik obsah práce skutečně přináší. Průnik tématu motivace a pastorační práce je zpracován na velmi malé ploše. Nicméně práce si jako svůj hlavní cíl stanovuje teoreticky i prakticky potvrdit, že závislost se dotýká také spirituality, a ukázat provázanost faktorů, které mají vliv na to, že se člověk závislý na alkoholu chce změnit (str. 1, chybí číslování), což se částečně zdařilo.

Při zpracování autor využil české i zahraniční zdroje z oblasti etiky a filosofie, psychologie a psychopatologie. Novinový článek od Cyrila Hoschla je v seznamu literatury uveden bez názvu. (Zde bych připojila drobnou poznámku, že odborné statě je vhodnější vyhledávat v primárním zdroji než ve člancích denního tisku.) Na str. 22 není uveden zdroj citace vymezení termínu sociální deviace.

Po formální stránce zaujme uspokojivé grafické zpracování, ve kterém pro lepší orientaci doporučuji odlišovat a znázorňovat strukturu nadřazených/podřazených kapitol nejen číslováním, ale i graficky (velikostí nadpisu, odsazením). Vkládání velkých obrázků přímo do textu, na místa kam nepatří, je nepraktické; vhodnější je jejich zařazení do příloh (podobně i tabulka „Rozdělení faktorů motivace“).

Z hlediska obsahu jsou postupně pokryta témata celostního pojetí člověka, motivace, závislosti a velmi krátce také možnosti pastorace. V poslední části autor seznamuje se svým výzkumným šetřením, zaměřeným na motivační činitele osob, které se rozhodly léčit ze závislosti, se zvláštním zřetelem na činitele vnitřní a vnější motivace. Poměrně rozsáhlý výzkum provedl sám v několika zařízeních pečujících o lidi se závislostí.

Některá tvrzení v textu, týkajícího se motivace, pro mě zůstávají nedostatečně vyargumentovaná; např. že „morální vývoj stojí v základu motivace člověka“ (str. 4). Na druhou stranu při uvádění Nešporova dělení pozitivních a negativních motivů autor trefně komentuje jejich nejednoznačnou souvislost s hodnotami. Jako určitou ztrátu a nevyužitou možnost hodnotím, že autor mezi teorie motivace nezahrnul koncept locus of control, což by bylo v těchto souvislostech velmi vhodné a relevantní.

Oceňuji pasáž, ve které autor vede rozvahy nad alternativami toho, co lze nabídnout závislému namísto alkoholu. Bohužel zůstávají podle mě jen povrchově vyčerpaným zdrojem. Autor mohl jednotlivé oblasti zpracovat důkladněji, což by bylo nejen přínosné, ale také by se vyhnul tomu, aby uspěchané závěry vyznívaly občas nevěrohodně (např. 3.2.1, 3.2.2, 3.2.5).

V části týkající se pastorace nacházíme poněkud zavádějící pojetí psychosomatiky jako lékařské disciplíny (str. 24), což nejenže tak není, ale bohužel ani psychosomatický pohled medicíny na nemoc zdaleka ještě není tak běžný, jak se v textu předkládá. Na druhou stranu je pochopitelné, že si autor mohl tento názor vytvořit, pokud se pohybuje v oblasti závislostí, kde je přeci jen mezioborové setkávání a spolupráce odborníků již relativně běžné.

Ve stejné části také autor vyslovuje nedůvěru v použitelnost systemické terapie u lidí se závislostí, která je pravděpodobně založena na nepřilíš důkladném proniknutí do systemické práce a již si dovolím oponovat. Pokud by totiž systemická terapie závisela na „konstantní

motivaci", jak autor píše (str.25), pak by byla odsouzená k neúspěchu na poli jakékoli psychoterapeutické problematiky.

V posledním oddílu se autor mj. vhodně věnuje také motivačnímu zrání, jakési změně motivačních činitelů v závislosti na vývoji osobnosti a proměnlivosti potřeb. Předkládá zde „praktickou ukázkou motivačního zrání“ (str. 35), která je však z mého hlediska problematická, a to nejen z důvodu metodologicky nesprávného zadání úkolu, ale také chybějícího popisu průběhu diagnostiky hodnot. Proto pro interpretaci, kterou autor poskytuje, chybí opodstatnění.

Co se týče výzkumné části, velmi oceňuji úvodní kapitulu 5.4.2, kde autor uvádí a argumentuje svou teoretickou přípravu k výzkumu. Další zpracování výzkumného projektu s sebou však nese několik nejasností. Autor např. uvádí jako jednu z metod sběru dat rozhovor. Zpracování informací získaných rozhovorem ani jeho průběh, účel atd. však nejsou v textu uvedeny.

Jako zásadní úskalí provedeného šetření shledávám sestavení vzorku. Autorova poznámka, že „není jasné, nakolik je vzorek reprezentativní“ se jeví zbytečná, protože už z techniky výběru vzorku vyplývá, že o reprezentativní vzorek nejde. Nicméně reprezentativnost cílové populace ve FN Plzeň už autor ohlídat mohl a měl, v textu však není uvedeno, jak zde k výběru došlo nebo jestli se šetření zúčastnila celá populace. Z celé problematiky sestavení vzorku vyplývá nutné omezení interpretace výsledků, které však autor nezohledňuje. Dokonce si klade cíle, které lze s tímto vzorkem těžko naplnit. (Např. není možné vzorek ještě štěpit do skupin dle délky abstinence (anketa A), či těžko lze se 17 lidmi testovat hypotézu). Metodologicky nesprávné je také dovozovat souvislosti z poloviny (nerepresentativního) vzorku sedmnácti lidí (str. 39). Autor dále operuje s pojmy jako korelace (str. 39) či potvrzení hypotézy, aniž by spočítal koeficient korelace či hypotézu náležitě otestoval.

Je škoda, že ve výzkumné části už není věnován žádný prostor tématu pastorační, dokonce ani u ankety A nenacházíme žádné autorovo vyjádření ke spirituálním aspektům motivace.

Přes uvedené výhrady oceňuji autorovu snahu o komplexní uchopení problematiky motivace závislých ke změně a značnou práci na realizaci výzkumného šetření. Bakalářskou práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnocení **D - uspokojivě**.

Otázky k obhajobě:

1. Co zaručuje reprezentativitu vzorku u známé populace? Jaké jsou možnosti interpretace výsledků získaných na populaci jednoho pracoviště?
2. Jak byste rozlišil práci psychoterapeuta a pastoračního pracovníka při řešení spirituálních otázek klienta?

Mgr. Anna Klimešová
červenec 2008